

*Tutkimuspalvelupäivät
Tampere, 21.8.2025
6. Kestävä ja avoin tiede*

JUFO-luokitus, vastuullinen arviointi ja rahoitusmallit: **mahdoton yhtälö?**

Heikki J. Koskinen, FT, Teoreettisen filosofian dosentti
Asiantuntija, Tutkimuksen johdon tuki, Helsingin yliopisto heikki.j.koskinen@helsinki.fi

1. Mikä on JUFO ja sen tarkoitettu käyttö?

- Julkaisufoorumi JUFO on suomalaisen tiedeyhteisön tutkimuksen laadunarviointia tukeva **julkaisukanavien tasoluokitus**.
<https://julkaisufoorumi.fi/fi> (TSV: Tieteellisten seurain valtuuskunta)
- Neliportaisessa luokituksessa kaikkien tieteenalojen keskeiset ulkomaiset ja kotimaiset julkaisut jaotellaan seuraavasti:
- **1** = perustaso, **2** = johtava taso, **3** = korkein taso, **0** = ei vielä täytä tasoa 1
- Julkaisujen määrän lisäksi tarve arvioida myös **laatua** makrotasolla.
- JUFO on tarkoitettu **yliopistojen suurten julkaisumäärien keskimääräisen laadun arviointiin**, ei tiedekuntien, yksittäisten tutkijoiden tai yksittäisten julkaisujen arviointiin.

2. Mikä meni pieleen? -Mikä oli korjausliike?

- Luokitusta on **tarkoituksensa vastaisesti** ryhdytty käyttämään myös yksikkö- ja tutkijatason arviointiin sekä niiden keskinäiseen vertailuun.
- Tästä syystä on pidetty tarpeellisena antaa ohjeistus JUFO-luokituksen **vastuullisesta käytöstä** tutkimuksen arvioinnin apuvälineenä.
- Päivitetyssä käyttöohjeessa on huomioitu uudet vastuullisen arvioinnin suositukset ja **kielletty luokituksen käyttö yksittäisen tutkijan arvioinnissa**. <https://julkaisufoorumi.fi/fi/kayttoohje>
- Tutkimuseettisesti kyseenalaisten käytänteiden välttämiseksi julkaisujen tai viittausten määrää ei tule käyttää missään yhteydessä arvioinnin kriteerinä. JUFO-luokitusta ei tule käyttää yksittäisten tutkijoiden arvioinnissa, vertailussa, rekrytoinnissa tai palkitsemisessa. Työnantajien ja rahoittajien ei tule käyttää JUFO-luokitusta tutkijanarvioinneissa, ja heidän on myös kiellettävä arvioijia huomioimasta näitä tietoja.

3. Tutkimuseettisten ohjeiden realistisuus?

- Voidaan perustellusti kysyä, **ovatko tällaiset suositukset realistisia tai edes johdonmukaisia** todellisessa toimintaympäristössämme:
- Yliopistot kilpailevat keskenään nollasummapelissä valtion rahoituspotista, jonka **OKM jakaa yliopistoille** perustuen osittain JUFO-pohjaisiin kertoimiin. Yhden yliopiston voitot ovat aina pois muilta yliopistoilta.
- Sama nollasummakilpailu toistuu **yliopistojen sisällä**, jossa rahat jaetaan yksiköille mallilla, jonka painokertoimissa vaikuttavat JUFO-luokitukset. Yhden yksikön tai tiedekunnan voitot ovat samoin aina pois muilta.
- Yliopistot myös itse kannustavat korkeammissa JUFO-luokissa julkaisemiseen, samoin kansainväliset tutkimusta arvioivat paneelit (RAUH 2018).
- **Kannustimilla on merkitystä**, esim. avoimesti saatavilla olevasta JUFO 1 -artikkelista saa (OKM 2025) **4 549e**, kun vastaava JUFO 3 -artikkeli tuo **18 197e** eli nelinkertaisen summan! Huom. myös tulosrahoituksen osuuden kasvu.

4. Tutkimuseettisten ohjeiden ristiriitaisuus?

- Keskeinen etiikan ja logiikan periaate on **ought implies can**: jos toimija on velvoitettu tekemään jotakin, hänen tulee myös olla siihen kykenevä. Toisin ilmaistuna: jos toimijalla ei ole kykyä johonkin, häntä ei voida siihen myöskään eettisesti tai moraalisesti velvoittaa (kyky on välttämätön ehto velvoitteelle).
- Jos tutkimusalan toimijat ovat **rakenteellisesti pakotettuja** toimimaan rahoitusmallien ehdoilla ja ottamaan ne toiminnassaan huomioon, niin **heitä ei voi eettisellä ohjeistuksella perustellusti vaatia** toimimaan rahoitusmallien ohjaavan (= pakottavan) vaikutuksen vastaisesti. (vrt. velvollisuus ase ohimolla)
- Vastuullisen tutkijanarvioinnin suositukset ja käytössä olevat rahoitusmallit näyttävät olevan ristiriidassa OIC-periaatteen kanssa. Asetelma muodostaa kestävämmän tilanteen. Vallitsee tietoisuus tosiasiallisista ja toimintaa pakottavasti ohjaavista perusteista, joilla rahoitusta jaetaan, mutta samaan aikaan tulisi käyttäytyä, kuin näitä perusteita ei olisi.

→ **Kyseessä ei ole yksittäisten toimijoiden tutkimuseettinen haaste, vaan perustavanlaatuinen järjestelmätason ongelma.**